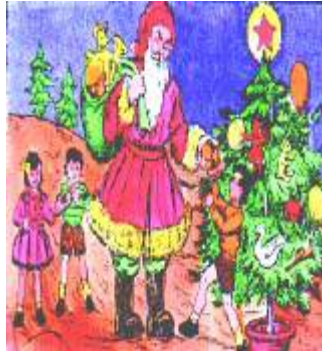

तृतीयः पाठः

अस्माकं पर्वाणि

दीपावली प्रकाशस्य महोत्सवः अस्ति. इदं पर्व कार्तिक्याम अमावस्यायाम संघटते अस्मिन् दिने भगवान् रामचन्द्रः चतुर्दशवर्षमितं वनवासम् पूर्णं कृत्वा रावणम जित्वा अयोध्यां प्रत्यागच्छत तदा प्रभृति इदं पर्वं प्रचलति अयुष्मनि महापर्वाणि रात्रौ महालक्ष्मीपूजनम भवति वयं च देवीं धन धान्यादिकम याचामहे सर्वे जनाः स्वकीयान गृहान द्दीपमालया सज्जयन्ति सायं वीथी स्वापणेषु मार्गेषु गृहेषु च सर्वत्र दीपानाम प्रकाशम पश्यामः . अहो ! कियत् चाक चिक्यम प्रतिभवनेषु विद्युत्दीपानाम पर्वसु दीपावली प्रमुखं पर्वः वर्तते . अस्माकं देशे अन्यानि पर्वाणि अपि सन्ति . रक्षाबन्धनम

, विजया दशमी , होली इत्यादीनि

कार्तिकमासस्यैव पूर्णिमायाम गुरुनानक देवस्य जयंती भवति . अस्यामेव तिथौ गुरुनानक देवस्य जन्म अभवत् . सिक्ख धर्मावलम्बिनः जनाः अस्मिन् दिने विशिष्टायोजनम कुर्वन्ति . तैः सह तेषाम इष्ट मित्राण्यपि इदम् पर्व मान्यन्ति ते परिवारजनान गुरुद्वारम नयन्ति

तत्र शिरः नत्वा "गुरुग्रन्थ साहिब"इति नामधेयम् स्वकीयम् धर्मग्रन्थम् श्रणवन्ति , मित्रैः सह संलपन्ति आनन्दम् च लभन्ते

ईसाईजनानां पर्व क्रिसमस- नामकम् अस्ति। इदं पर्व दिसम्बरमासस्य पञ्च विंशतितमे दिवसे भवति। अमुष्मिन् दिवसे परमकारुणिकः ईसामसीहः अजायत्। जनाः 'गिरजाघर' इति मन्दिरेषु प्रार्थनां कुर्वन्ति। सान्ताक्लाजः शिशुभ्यः उपहारान् प्रयच्छति।

'ईद-उल-फितर' मुस्लिमसमाजस्य पर्व अस्ति। अमुष्यायोजनं रमजानमासस्य समाप्तौ भवति। रमजानमासे मुस्लिमजनाः एकमासं दिवा उपवासं कुर्वन्ति (रोजा)। केवलं रात्रौ एव मिलित्वा खादन्ति। सम्बन्धिनां मित्राणां च गृहं गच्छन्ति। परस्परं वर्धापयन्ति। सुपरिचितेभ्यः मिष्टान्नादिकं वितरन्ति। नवानि वस्त्राणि धारयन्ति च।

शब्दार्थः

संघटते = पड़ता है। अमुष्मिन् दिने = इस दिन। चतुर्दशवर्षमितम् = चौदह वर्ष पर्यन्त। प्रत्यागच्छत् = वापस आए। तदा प्रभृति इदम् = तभी से यह। याचामहे = माँगते हैं। वीथीषु = गलियों में/मार्गों में। आपणेषु = दुकानों में। चाकचिक्यम् = चकाचैंध। नयन्ति = ले जाते हैं। नत्वा = झुका कर। परमकारुणिकः = अत्यन्त दयावान्। अजायत् = जन्म लिये। नामधेयेषु = नामक। उपहारान् = भेंट को। प्रयच्छति = देता है। उपवासं कुर्वन्ति = उपवास करते हैं (रोजा)। सुपरिचितेभ्यः = परिचित लोगों के द्वारा। वर्धापयन्ति = बधाई देते हैं। मनोहराणि नवानि = सुन्दर और नये।

अभ्यासः

1. उच्चारणं कुरुत पुस्तिकायां च लिखत -

कार्तिक्याम् विशिष्टायोजनम् सज्जयन्ति चतुर्दशवर्षमितम्

ईद-उल-फितर इष्टमित्राण्यपि अलङ्कृतवान् सान्ताक्लाजः ईसामसीहः सुपरिचितेभ्यः मिष्टान्नादिकम् सुपरिचितेभ्यः

2. एकपदेन उत्तरत -

- (क) दीपावली कस्य पर्व अस्ति ?
- (ख) कार्तिकमासस्य पूर्णिमायां तिथौ कस्य जयन्ती भवति ?
- (ग) सिक्खमहानुभावाः समागतेभ्यः जनेभ्यः प्रसादरूपेण किं वितरन्ति ?
- (घ) ईसाईजनानां रमणीयं प्रमुखं पर्व किमस्ति ?
- (ङ.) मुस्लिमसमाजस्य कः पर्व अस्ति ?

3. पूर्णवाक्येन उत्तरत -

- (क) रामः अयोध्यां कदा प्रत्यागच्छत् ?
- (ख) गुरुनानकदेवस्य जन्म कदा अभवत् ?
- (ग) जनाः 'गिरिजाघर' इति मन्दिरेषु किं कुर्वन्ति ?
- (घ) रमजानमासे मुस्लिमजनाः किं कुर्वन्ति ?

4. रेखांकित-पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

यथा- दीपावली प्रकाशस्य पर्व अस्ति। दीपावली कस्य पर्व अस्ति ?

- (क) दीपावली महापर्वणि रात्रौ लक्ष्मीपूजनं भवति।
- (ख) सिक्खधर्मावलम्बिनः गुरुग्रन्थसाहिब इति धर्मग्रन्थं शृण्वन्ति।
- (ग) ईसाईजनानां रमणीयं पर्व क्रिसमसनामकम् अस्ति।

5. समासविग्रहं कुरुत -

यथा-लक्ष्मीपूजनम् = लक्ष्म्याः पूजनम्।

सिक्खधर्मः =

ख्रीष्टोपासना =

पीताम्बरम् =

चोरभयम् =

6. मञ्जूषातः पदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत-

उपहारान् एकमासम् गुरुद्वारम् पराकाष्ठाम्

(क) सिक्खधर्मावलम्बिनः परिवारजनान् नयन्ति।

(ख) सान्ताक्लाजः शिशुभ्यः प्रयच्छति।

(ग) निशीथे असौ महोत्सवः आरोहति।

(घ) रमजानमासे मुस्लिमजनाः दिवा उपवसन्ति।

7. संस्कृते अनुवादं कुरुत -

(क) दीपावली प्रकाश का पर्व है।

(ख) हम सब धन-धान्य की याचना करते हैं।

(ग) सिक्खजन गुरुग्रन्थसाहिब को नमस्कार करते हैं।

(घ) ईसाई लोग क्रिसमस के दिन गिरजाघरों में प्रार्थना करते हैं।

विचिन्त्य लिखत -

अस्माकं समाजे अन्ये के के उत्सवाः भवन्ति, तैः उत्सवैः समाजस्य कः लाभ ? इति लिखत।

स्मरणीयम्-

मिष्टान्नानां नामानि

मोदकः - लड्डू

रसगोलकम् - रसगुल्ला

दुग्धपूपिका - गुलाब जामुन

पिण्डः - पेड़ा

चक्रिका - बर्फी

संयावकम् - गुझिया

कौष्माण्डकम् - पेठे की मिठाई

मधुमष्ठः - बालूशाही

कुर्चिका - रबड़ी

मिष्टपाकः - मुरब्बा

शिक्षण-सङ्केतः

विविध-धर्मावलम्बिनाम् उत्सवानां परस्परं सौहार्दविकासाय चर्चा कारयत।